Egenmonitorering

Fastställd av Hälso- och sjukvårdsdirektören (HS 2022–00087) januari 2022 giltig till februari 2024
Utarbetad av avdelningen för kunskapsstöd, Koncernkontoret, VGR

Syfte

Riktlinjen ska ge stöd vid framtagande av regionala medicinska riktlinjer eller regionala medicinska rutiner samt till andra processer som inkluderar egenmonitorering.

Huvudbudskap

Egenmonitorering ska utgöra en ökande del av det ordinarie utbudet av vårdtjänster till invånarna i Västra Götalandsregionen. Riktlinjen avser ordinerad och rekommenderad egenmonitorering. Val av digitalt verktyg bör ske utifrån mätningens syfte, frekvens och regionens utbud och föregåtts av en noggrann riskbedömning.

Prioriteringsordning för införande ska bedömas utefter hur stor nytta egenmonitorering har för hälsotillståndet och hur stora fördelar den ger för patient och vårdprocess. Patientgrupper i prioriterade medicinska behovsområden i regionen ska ha beaktats.

Regionalt införande av egenmonitorering ska göras på ett ordnat sätt och vara relevant för såväl patientgrupp, situation och verksamhet samt patientens diagnos och hälsotillstånd.

Riktlinjen avser egenmonitorering som innefattar löpande uppföljning av patientens hälsotillstånd med objektiva mätvärden och/eller subjektiva skattningar, när patienten befinner sig utanför vårdenhet.

All ordinerad och rekommenderad egenmonitorering ska vara kunskapsbaserad, ändamålsenlig, säker, personcentrerad, effektiv, jämlik och ges i rimlig tid.

I de fall egenmonitoreringen omfattar barn och unga ska deras perspektiv särskilt beaktas och har förtydligats i regionala riktlinjen; Barnsäkring vid införande av digitala vårdtjänster (HS2020-00076).

Förändring från föregående version

Förtydliganden av definitioner och textbearbetning.

Bakgrund

Regionstyrelsen beslutade under 2017 en “Strategi för omställning av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen” (Dnr RS 2017–02037). Målet för detta omställningsarbete är en sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård, med högsta kvalitet och patientsäkerhet.

I “Handlingsplanen 2018–2019” (Dnr: HS 2018–00460) under området ”Utveckla digitala vårdformer och tjänster” har Hälso-och sjukvårdsstyrelsen begärt att ett generiskt koncept för gemensam funktionalitet för digital monitorering av patienter utanför vårdinrättning tas fram, vilket låg till grund för den föregående versionen. I regionstyrelsen beslut 2021-04-20 (HS2021-00541) fastställdes att hälso- och sjukvårdens utbud och lokalisering i Västra Götaland ska följa principerna är ”digitalt först om det är möjligt, fysiskt när det behövs”.

Definitioner inom riktlinjen

Egenmonitorering	Löpande registrering, övervakning och bedömning av värden avseende en persons hälsotillstånd, där personen själv utför registreringen utanför vårdenhet. Egenmonitorering genomförs med stöd av digital eller analog teknik som anger objektiva mätvärden och/eller subjektiva skattningar. Dessa kan göras tillgängliga för såväl person som vårdenhet. Information som samlas in genom egenmonitorering kräver validering av hälso- och sjukvårdspersonal för att bli journalhandling (SKR:s begreppstjänst).
Självskattning	Individens egen bedömning av sin förmåga eller situation ur ett fysiskt, psykiskt eller socialt perspektiv i relation till en fastställd referens (VGR begreppstjänst).
Tjänster	Fristående programvaror, såsom regionala tjänsteplattformar, ”appar” eller molntjänster.
Mätutrustning	Fysisk mätutrustning som är nödvändig för monitoreringen t.ex. blodtrycksmätare.
Medicinteknisk produkt	Produkt, (mätutrustning) och tjänst som används för diagnos, profylax, övervakning, prediktion, prognos, behandling eller lindring av sjukdom och uppfyller författningsmässiga krav. (Se hela definitionen på Läkemedelsverket)
Konsumentprodukt	Mätutrustning och tjänst som patienten själv har införskaffat som inte nödvändigtvis är en medicinteknisk produkt.
Egen kommunikationsutrustning	Invånarens egen internetuppkoppling, smartphone, surfplatta eller dator mm.
Ordinatör	Person behörig att ordinera hälso- och sjukvårdsåtgärd (Socialstyrelsens termbank)
Förskrivare (av hjälpmedel)	Person som förser en individ med medicinteknisk produkt som syftar till att kontrollera, bibehålla eller förbättra ett medicinskt tillstånd och som är avsedd att kunna användas utan hälso- och sjukvårdsutbildning”

Ordinerad egenmonitorering

Beslutas av behörig legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, där hälso- och sjukvården ansvarar för mätutrustning och uppföljning av mätvärden.
Ordinerad uppföljning av patientens hälsotillstånd genom att ett eller flera mätvärden, och/eller trendkurvor följs med hjälp av förskrivna medicintekniska tjänster och mätutrustningar. Ordinerad

uppföljning kan utföras enbart, eller kompletteras med patientens egenregistrerade subjektiva värden.
Aktuell mätutrustning och tjänst ska vara regionalt upphandlad medicinteknisk produkt med angivet avsett medicinskt ändamål, specificitet och sensitivitet relevant för patientgruppen.

Rekommenderad egenmonitorering

Behörig hälso- och sjukvårdspersonal rekommenderar patienten att följa vissa mätvärden via medicintekniska produkter eller konsumentprodukter med specificerade egenskaper. Patienten införskaffar och äger sin mät- och kommunikationsutrustning. Patienten ansvarar för att monitorering och återrapportering sker enligt överenskommelse. Monitoreringen avser att följa specifika mätvärde och/eller trendkurva där det medicinska kravet av validitet är lägre än vid ordinerad egenmonitorering. Tjänster som hanterar överföringen av data till hälso- och sjukvården ska vara regionalt upphandlade och uppfylla gällande lagstiftning.

Det går att kombinera ordinerad och rekommenderad monitorering men valet ska utgå ifrån behovet av medicinsk validitet, specificitet och sensitivitet av mätvärdet.

Egeninitierad egenmonitorering

Invånare mäter på eget initiativ vissa mätvärden med hjälp av egen utrustning utan bedömning av hälso- och sjukvårdspersonal. Invånaren äger utrustning och ansvarar själv för beskrivning och förmedling av uppgifter som härrör från egeninitierad egenmonitorering. Informationen ingår i patientberättelsen vid anamnesupptagning och beaktas på motsvarande sätt som annan information från patienten.

Patienter kan göra en egen vårdbegäran för bedömning om det finns ett medicinskt behov av ordinerad eller rekommenderad egenmonitorering.

Monitoreringsområden

Aktuella områden för egenmonitorering är monitorering av objektiva mätdata som kan användas för flertal diagnos- och patientgrupper t.ex. blodtryck, hjärtfrekvens, syremättnad, temperatur, vikt, lungfunktion, fysisk aktivitet och/eller självskattningar.

Informationssäkerhet

Egenmonitoreringstjänsterna ska följa regionens krav på informationssäkerhet.

Anvisningar för framtagande av regional medicinsk riktlinje (RMR) eller regional rutin där egenmonitorering ingår.

Förutom att följa processen för framtagande av regionala medicinska riktlinjer eller rutiner ska bl.a. följande ha beaktats:

Patient

Innan införande ska en riskbedömning göras om patienten/patientgruppen är lämplig för egenmonitorering. Prioriteringsordning för införande ska bedömas utefter hur stor nytta egenmonitorering har för hälsotillståndet och hur stora fördelar den ger för patient och vårdprocess. Patientgrupper i prioriterade medicinska behovsområden i regionen ska ha beaktats. Om egenmonitorering inkluderar barn och unga, ska en barnkonsekvensbedömning genomföras, som bl.a. ska omfatta juridiska aspekter som rör barn och ungas sekretess med avseende på ålder och mognad samt skyddsaspekter som rör barn och unga i utsatta situationer. Var god se riktlinjen: Barnsäkring vid införande av digitala vårdtjänster (HS 2020–00076). Den teknisk utformning ska vara anpassad för den aktuella patienten.

Följande ska beaktas:

- Medicinskt behov
- Medicinska inkluderings- respektive exkluderingskriterier
- Relevanta mätparametrar
- Sensitivitet och specificitetskrav på mätvärden som är relevant för hälsotillståndet
- Beräknad monitoreringsperiod
- Patienten själv ska ha intresse, motivation och kognitiv hanteringsförmågan som krävs för att genomföra egenmonitoreringen och uppdateringar som krävs för en adekvat monitorering
- Vilja att ansvara för lånad monitoreringsutrustning
- Egen kommunikationsutrustning och internetuppkoppling om så behövs, för nedladdning av aktuell tjänst och kommunikation av mätvärden.

Strategisk omvärldsanalys

- Finns avsedd monitoreringstjänst upphandlad?
- Används redan avsedd monitoreringstjänst inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården i Sverige?
- Finns avsedd monitoreringstjänst på marknaden?

Vårdprocess

Vårdprocessen ska ske utifrån ett personcentrerat förhållningssätt. Behandlingsansvar och kommunikation mellan vårdenheter ska tydliggöras i varje regional medicinsk riktlinje/rutin och följande ska beaktas och anges:

- Angivelse av vilka värden som ska monitoreras, såväl från mätutrustning som självskattning
- Gränsvärden (generella, individuella)
- Frekvens av mätning
- Tidpunkt/er för mätning
- Patientens hantering av mätvärden så att rätt mätvärden överförs till hälso- och sjukvården.
- Vårdens hantering, tolkning och dokumentation i patientjournalen av monitoreringsresultat
- Hantering av egenmonitorering vid annan vårdkontakt än där egenmonitoreringen initierats
- Vem/vilken funktion som granskar och hur
- Frekvens av granskning
- Vilken vårdnivå som har behandlingsansvaret och hur behandlingsansvaret rör sig i vårdkedjan
- Ordinatörens och förskrivarens ansvar i förskrivningsprocessen
- När, var och/eller vem som patient ska kontakta vid olika scenarier, som t.ex: försämrat sjukdomstillstånd, akut sjukdom och eller ej fungerande tjänster eller mätutrustning
- Om videomöten eller chatt ska vara ett komplement vid egenmonitoreringen
- Planering, genomförande och utvärdering av förändrat arbetssätt
- Säkerställa att patienter kan få tillgång till tjänster och mätutrustning genom att kontrollera att de är regionalt upphandlade
- Kontrollera och ev. ansöka om ändringar gällande kriterier och mål för aktuella tjänster och mätutrustningar i regionalt regelverk för förskrivning av medicintekniska produkter. Regelverket för förskrivning är en förutsättning för att kunna ingå i Regional försörjningslösning.
- Beskrivning av hur monitoreringsperioden inkluderas i patientens vårdplan.

Krav på mätutrustning och tjänster vid ordinerad egenmonitorering

För medicintekniska produkter finns krav på säkerhet och prestanda samt klinisk utvärdering vid utveckling av produkten och att tillverkaren anger avsett ändamål. För Medicintekniska produkter avsedda att använda i vardagsmiljö av lekman ska även användargränssnittet vara utformat så att mätning utförs rätt. Dessa krav läggs inte på konsumentprodukter, vilket medför att mätvärden och trender som uppmäts med konsumentprodukter kan vara fel eller inte påvisa relevanta förändringar för en klinisk tillämpning.

- Stödfunktion för läkemedel och medicinteknik ska vara delaktiga i framtagandet av krav på mätutrustning och tjänster.
- Samtlig mätutrustning och relevant tjänst ska vara CE-märkt som medicintekniska produkter eller nationellt medicinskt informationssystem (NMI) och ha hög patientsäkerhet.
- Den medicintekniska produktens eller NMI:ets angivna avsedda ändamål skall täcka in specifikt monitoreringsbehov och patientgrupp.
- Mätparametrarna ska vara relevanta för den medicinska monitorering utifrån det hälsotillstånd som är orsak till att egenmonitorering genomförs.

Avslut

- När det medicinska behovet av ordinerad egenmonitorering upphör ska monitoreringen avslutas och förskrivna produkter återlämnas. Om det medicinska behovet förändras ska behandlingsansvarig ta ställning till om det finns ett medicinskt behov att rekommendera annan typ av egenmonitorering.

Uppföljning

Uppföljning av tillämpbarheten av denna riktlinje sker i samverkan mellan digitaliseringsstaben och hälso- och sjukvårdsstaben i dialog med samordningsråd och kunskapsorganisationen. Exempel på uppföljningsparameter kan vara antalet framtagna regionala medicinska riktlinjer/rutiner där nyttjande av egenmonitorering ingår.

Innehållsansvarig:

Kajsa-Mia Holgers, medicinsk rådgivare, professor, Enhet vårdsamordning, Hälso- och sjukvårds-staben, Koncernkontoret

Referenser

- Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2021:52) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården - Patientsäkerhet
- Handbok för förskrivning av personliga hjälpmedel - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen (vgregion.se)
- Regional riktlinje Barnsäkring av digitala vårdtjänster (HS 2020–00076)